

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 79 (1405)

Серада, 7 кастрычніка 1959 года

Цана 40 кап.

Дзеячы літаратуры і мастацтва! Ярчэй адлюстроўвайце ў сваіх творах жыццё і справы савецкіх людзей! Змагайцеся за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства! За цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з сучаснасцю!

ЗАКЛІКІ ЦК КПСС да 42-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі

1. Няхай жыве 42-я гадавіна Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!

2. Слава Вялікаму Кастрычніку, які адкрыў новую эру ў гісторыі чалавецтва—эру крушэння капіталізма і трыумфу сацыялізма!

3. Няхай жыве марксізм-ленінізм—перамаганосны сцяг Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, магутная ідэйная зброя працоўных усіх краін!

4. XXI з'езд КПСС азнаменаваў уступленне нашай Радзімы ў перыяд разгорнутага будаўніцтва камунізма. Народы Савецкага Саюза! Усе сілы, усю энергію—на выкананне вялікіх задач камуністычнага будаўніцтва!

5. Палымнае прывітанне братнім камуністычным і рабочым партыям усіх краін—авангарду рабочага класа і ўсіх працоўных у барацьбе за мір, нацыянальную незалежнасць народаў, за дэмакратыю і сацыялізм! Няхай жыве непарушанае адзінства і згуртаванасць камуністычных і рабочых партый!

6. Няхай мацее адзінства дзеянняў рабочага класа і працоўных усіх краін! Няхай жыве супрацоўніцтва паміж усімі арганізацыямі працоўных у барацьбе за мір, дэмакратыю і незалежнасць народаў!

7. Няхай жыве міжнародная сааідарнасць працоўных! Вышэй сцяг пралетарскага інтэрнацыяналізма!

8. Пралетары ўсіх краін, яднайцеся!

9. Братняе прывітанне ўсім народам, якія змагаюцца за мір, за дэмакратыю, за сацыялізм!

10. Народы ўсіх краін! Захаваць і ўмацаваць міру—галюнае пытанне нашага часу! За трывалы мір і супрацоўніцтва паміж народамі!

11. Народы свету! Змагайцеся за ўсеагульнае і поўнае раззбраенне ўсіх дзяржаў, за неадкладнае спыненне выпрабаванняў і забарону атамнай і вадароднай зброі на вечныя часы!

12. Народы свету! Дабывайцеся поўнай ліквідацыі «халоднай вайны» і змякчэння міжнароднай напружанасці! За хутчэйшую ліквідацыю рэшткаў другой сусветнай вайны! За заключэнне мірнага дагавору з Германіяй і ліквідацыю акупацыйнага рэжыму ў Заходнім Берліне!

13. Няхай жыве сусветная сістэма сацыялізма! Няхай мацее і працвітае вялікая садружнасць народаў краін сацыялістычнага лагера!

14. Братняе прывітанне вялікаму кітайскаму народу, які будзе сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва савецкага і кітайскага народаў—магутнага апора міру ва ўсім свеце!

15. Братняе прывітанне працоўным Народнай Рэспублікі Албаніі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і албанскім народамі!

16. Братняе прывітанне працоўным Народнай Рэспублікі Балгарыі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і балгарскім народамі!

17. Братняе прывітанне працоўным Венгерскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і венгерскім народамі!

18. Братняе прывітанне працоўным Дэмакратычнай Рэспублікі В'етнам, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і в'етнамскім народамі!

19. Няхай жыве Германская Дэмакратычная Рэспубліка—апора прагрэсіўных сіл усёй Германіі ў барацьбе за мір, за адзіную дэмакратычную і міралюбівую Германію! Братняе прывітанне працоўным ГДР, якія будуць сацыялізм! Няхай мацее дружба паміж савецкім і германскім народамі!

20. Братняе прывітанне працоўным Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм, змагаюцца за мірнае аб'яднанне сваёй краіны на дэмакратычных асновах! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і карэйскім народамі!

21. Братняе прывітанне працоўным Мангольскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і мангольскім народамі!

22. Братняе прывітанне працоўным Польскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і польскім народамі!

23. Братняе прывітанне працоўным Румынскай Народнай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і румынскім народамі!

24. Братняе прывітанне працоўным Чэхаславацкай Рэспублікі, якія будуць сацыялізм! Няхай жыве непарушная дружба і супрацоўніцтва паміж савецкім і чэхаславацкім народамі!

25. Братняе прывітанне працоўным Федэратыўнай Народнай Рэспублікі Югаславіі! Няхай мацее дружба савецкага і югаслаўскага народаў у інтарэсах барацьбы за мір і сацыялізм!

26. Гарачае прывітанне вялікаму індыйскаму народу! Няхай мацее дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Індыі!

27. Гарачае прывітанне народам Інданезіі, Бірмы, Цэйлона, Камбоджы, якія змагаюцца супраць імперыялізма, за мір і ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці сваіх краін!

28. Гарачае прывітанне афганскаму народу! Няхай мацее і развіваюцца добрасуседскія адносіны паміж Савецкім Саюзам і Афганістанам!

29. Гарачае прывітанне народам Арабскага Усходу, якія змагаюцца супраць імперыялістычных падкопаў, за поўную ліквідацыю каланіялізма, за ўмацаванне нацыянальнай незалежнасці і суверэнітэту сваіх дзяржаў!

30. Гарачае прывітанне народам Афрыкі, якія змагаюцца за сваю свабоду і нацыянальную незалежнасць! Свабоду ўсім прыгнечаным народам каланіяльных і залежных краін!

31. Гарачае прывітанне народам Лацінскай Амерыкі, якія змагаюцца за мір і супрацоўніцтва паміж народамі, за сваю нацыянальную незалежнасць, супраць імперыялізма!

32. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва народаў Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў Амерыкі ў інтарэсах ліквідацыі «халоднай вайны» і ўмацавання міру ва ўсім свеце!

33. Няхай развіваюцца і мацее дружба і супрацоўніцтва народаў Савецкага Саюза і Англіі!

34. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Францыі!

35. Гарачае прывітанне працоўным і ўсім прагрэсіўным сілам Федэратыўнай Рэспублікі Германіі, якія змагаюцца супраць адраджэння мілітарызма і фашызма!

36. Няхай жывуць дружалюбныя адносіны паміж народамі Савецкага Саюза і Італіі!

37. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Фінляндскай Рэспублікі!

38. Няхай мацее і развіваюцца дружалюбныя адносіны паміж савецкім народам і народам Швецыі, Нарвегіі, Даніі, Ісландыі!

39. Няхай жыве дружба і супрацоўніцтва паміж народамі Савецкага Саюза і Аўстрыі!

40. Гарачае прывітанне японскаму народу, які змагаецца за ліквідацыю замежных ваенных баз на сваёй тэрыторыі, за дэмакратычнае і незалежнае развіццё краіны, за мір і дружбу з усімі суседнімі дзяржавамі!

41. Няхай жыве ленынскае знешняе палітыка Савецкага Саюза—палітыка мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам, палітыка захавання і ўмацавання міру і бяспекі народаў, развіцця эканамічных і культурных сувязей з усімі краінамі!

42. Няхай жывуць авеніяны славай перамог доблесных Савецкіх Узброеных Сіл, якія пільна стаяць на варце міру, дзяржаўных інтарэсаў і бяспекі нашай Радзімы!

43. Няхай жыве непарушны саюз рабочага класа і калгаснага сялянства—моцная і непахісная аснова савецкага ладу!

44. Няхай жыве і працвітае братняе дружба народаў СССР—крыніца сілы і магутнасці нашай многанациянальнай сацыялістычнай дзяржавы!

45. Працоўныя Савецкага Саюза! Даб'ёмся новага магутнага ўздыму эканомікі і культуры нашай краіны, далейшага ўмацавання магутнасці сацыялістычнай Радзімы! Уперад, да новых перамог у будаўніцтве камунізма!

46. Няхай жывуць савецкія вучоныя, канструктары, інжынеры, тэхнікі, рабочыя, якія праславілі нашу Радзіму першым у гісторыі касмічным палётам на Месяц, адкрылі новую эру ў пакаранні чалавекам касмічнай прасторы!

47. Працоўныя горада і вёскі! За найкарацейшы гістарычны тэрмін даб'ёмся перамогі ў мірным саборніцтве з капіталізмам! Дагонім і пераўзыйдем ЗША і іншыя капіталістычныя краіны па вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва!

48. Працоўныя Савецкага Саюза! Змагайцеся за дзятэрміновае выкананне сямігадовага плана кожным прадпрыемствам і будоўляй, кожным калгасам і саўгасам! Паспяховае выкананне сямігадкі—залог далейшага павышэння матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню народа!

Шырэй размах усенароднага сацыялістычнага саборніцтва!

49. Працоўныя Савецкага Саюза! Пераход на скорочаны рабочы дзень—важны этап на шляху да ажыццяўлення ў СССР самага кароткага ў свеце рабочага дня. Узімем яшчэ вышэй працоўную актыўнасць і сацыялістычную дысцыпліну працы!

Няхай жыве 7-гадзінны рабочы дзень!

50. Працоўныя Савецкага Саюза! Змагайцеся за высокую прадукцыйнасць працы, за тэхнічны прагрэс! За комплексную механізацыю і аўтаматызацыю вытворчых працэсаў, супраць кансерватызма, застою, адсталасці ў тэхніцы!

51. Працоўныя Савецкага Саюза! Шырэй распаўсюджвайце і ўкараняйце вопыт перадавікоў саборніцтва, наватараў вытворчасці, развіцця масавы рух рацыяналізатараў і вынаходнікаў! Лепш выкарыстоўвайце вытворчыя магутнасці і рэзервы народнай гаспадаркі!

52. Слава брыгадам камуністычнай працы, перадавікам і наватарам вытворчасці, якія ідуць у першых радах будаўніцкага камунізма!

53. Работнікі прамысловасці, будаўніцтва і транспарту! Рацыянальна выкарыстоўвайце капіталакладанні і матэрыяльныя рэсурсы, настойліва змагайцеся за захаванне дзяржаўнай дысцыпліны, за выкананне і перавыкананне планавых заданняў!

54. Рабочыя і работніцы, інжынеры, тэхнікі і майстры! Усямерна паляпшаеце арганізацыю вытворчасці, забяспечвайце рытмічную работу прадпрыемстваў і будоўляў!

55. Працоўныя Савецкага Саюза! З грамаў складваюцца тоны, з капеек і рублёў—мільёны і мільярды! Эканоміце ў вялікім і малым, на кожным участку вытворчасці, павышайце якасць прадукцыі, зніжайце яе сабекошт!

56. Цяжкае прамысловасць—аснова далейшага ўздыму ўсёй народнай гаспадаркі, павышэння дабрабыту народа і ўмацавання абароннай магутнасці нашай Радзімы! Слава работнікам цяжкай індустрыі!

57. Савецкія металургі! Удасканальвайце тэхніку і тэхналогію вытворчасці! Павышайце тэмпы асваення новых рудных месцанараджэнняў! Больш руды, чыгуну, сталі, пракату, каларовай і рэдкіх металаў народнай гаспадаркі!

58. Работнікі машынабудавання! Хутчэй асвойце выпуск найвышэйшых высокапрадукцыйных машын і абсталявання! Настойліва змагайцеся за тэхнічнае пераўзбраенне ўсіх галін народнай гаспадаркі, за шырокае ўкараненне аўтаматызаваных тэхналагічных працэсаў!

59. Работнікі нафтавай і газавай прамысловасці! Наспынна павышайце тэмпы здабычы і асваення новых месцанараджэнняў нафты і газу! Нароччэй павышайце магутнасці нафтаперапрацоўчых заводаў, паляпшаеце якасць нафтапрадуктаў! Дадзім краіне больш нафты і газу!

60. Работнікі вугальнай прамысловасці! Шырэй укараняеце комплексную механізацыю і эфектыўныя спосабы здабычы вугалю! Павышайце прадукцыйнасць працы, зніжайце сабекошт і паляпшаеце якасць вугалю!

61. Савецкія энергетыкі, будаўнікі і мантанікі электрастанцый і электрасетак! Хутчэй уводзьце ў дзеянне і асвойце новыя энергетычныя магутнасці! Дадзім краіне больш электраэнергіі!

62. Работнікі хімічнай прамысловасці! Хутчэй уводзьце ў строй новыя магутнасці, расшырайце асартымент хімічных прадуктаў! Дадзім краіне больш высакласных і дзяшовых тавараў з хімічнай сыравіны, больш мінеральных угнаенняў для сельскай гаспадаркі!

63. Савецкія будаўнікі! Вышэй тэмпы будаўніцтва новых прадпрыемстваў, жылых дамоў, бальніц, школ і дзіцячых устаноў! Шырэй укараняеце індустрыяльныя метады будаўніцтва! Будуйце трывала, прыгожа, дэшава!

64. Работнікі прамысловасці будаўнічых матэрыялаў! Павялічвайце выпуск, паляпшаеце якасць будаўнічых матэрыялаў! Больш цэменту, зборных канструкцый і дэталей для будоўляў сямігадкі!

65. Работнікі лясной, дрэвапрацоўчай і папяровай прамысловасці! Дадзім краіне больш драўніны, мэблі, цэлюлозы і паперы высокай якасці!

66. Работнікі лёгкай прамысловасці! Дадзім працоўным больш добрых і прыгожых тканін, добрага адзення, моцнага прыгожага абутку і іншых тавараў шырокага спажывання!

67. Работнікі харчовай прамысловасці! Усямерна павялічвайце выпуск харчовых тавараў, павышайце якасць прадуктаў харчавання!

68. Работнікі рыбнай прамысловасці! Павялічвайце ўлоў рыбы! Развівайце рыбалоўства ў адкрытых морах і акіянах! Шырэй выкарыстоўвайце ўнутраныя вадаёмы!

69. Работнікі савецкага транспарту! Забяспечвайце бесперабойную перавозку грузаў! Паляпшаеце абслугоўванне пасажыраў! Змагайцеся за хутчэйшае ажыццяўленне тэхнічнай рэканструкцыі транспарту, за шырокую механізацыю і аўтаматызацыю!

70. Работнікі сувязі! Шырэй развівайце і ўдасканальвайце сродкі сувязі! Дабывайцеся безадкарай работы пошты, тэлеграфа, тэлефона, радыё і тэлебачання! Паляпшаеце абслугоўванне насельніцтва!

71. Работнікі мясцовай і кааператывнай прамысловасці! Павялічвайце выпуск прадукцыі, павышайце культуру вытворчасці! Усямерна паляпшаеце бытавое абслугоўванне насельніцтва!

72. Калгаснікі і калгасніцы! Усямерна развівайце грамадскую гаспадарку, павялічвайце непадзельныя фонды—аснову калгаснага багацця! Расшырайце міжкалгасныя вытворчыя сувязі!

73. Калгаснікі і калгасніцы, работнікі саўгасаў і РТС, спецыялісты сельскай гаспадаркі! Дадзім Радзіме больш збожжа, мяса, малака, воўны, яек, бавоўны, льну, цукровых буракоў, бульбы, гародніны, садавіны і іншых прадуктаў сельскай гаспадаркі!

74. Працоўныя сельскай гаспадаркі! Усямерна развівайце грамадскую жывёлагадоўлю, стварайце трывалую кармавую базу, павышайце прадукцыйнасць жывёлы, паляпшаеце племянную справу! Пераўзыйдем Злучаныя Штаты Амерыкі па вытворчасці прадуктаў жывёлагадоўлі на душу насельніцтва!

75. Калгаснікі і калгасніцы, сельскія механізатары! Лепш выкарыстоўвайце перадавую тэхніку, шырэй укараняеце комплексную механізацыю працаёмкіх працэсаў у земляробстве і жывёлагадоўлі!

76. Работнікі саўгасаў! Павялічвайце вытворчасць сельскагаспадарчых прадуктаў і зніжайце сабекошт! Ператворым усе саўгасы краіны ва ўзорныя і высокарэнтабельныя прадпрыемствы!

77. Працоўныя цалінных зямель! Замацоўвайце і памнажайце дасягнутыя поспехі, дабывайцеся высокім і ўстойлівым ураджаю збожжавых культур, усямерна развівайце грамадскую жывёлагадоўлю!

78. Калгаснікі і калгасніцы, работнікі саўгасаў і спецыялісты сельскай гаспадаркі! Вядзіце гаспадарку з разлікам, лепш выкарыстоўвайце зямлю, хутчэй укараняеце севазвароты! Усямерна павышайце культуру земляробства! Дабывайцеся атрыманню большай колькасці сельскагаспадарчых прадуктаў са ста гектараў зямлі!

79. Работнікі савецкага гандлю і грамадскага харчавання! Змагайцеся за высокую культуру абслугоўвання насельніцтва, лепш выучайце попыт і паўне задавальняеце ўзрастаючы патрэбнасці працоўных!

80. Савецкія служачыя! Удасканальвайце работу савецкага апарату! Уважліва адносіцеся да патрэб і запатрабаванняў працоўных! За высокую арганізаванасць і зладжанасць у рабоце савецкага апарату!

81. Работнікі навукі і вышэйшай школы! Змагайцеся за далейшы росквіт навукі, за тэхнічны прагрэс! Цясней сувязь з жыццём народа! Рыхтуйце спецыялістаў, дастойных эпохі камунізма!

Няхай жыве перадавая савецкая навукі!

82. Дзеячы літаратуры і мастацтва! Ярчэй адлюстроўвайце ў сваіх творах жыццё і справы савецкіх людзей! Змагайцеся за высокую ідэйнасць твораў і мастацкае майстэрства! За цесную, непарыўную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа, з сучаснасцю!

83. Работнікі народнай асветы! Павышайце якасць навуцання дзяцей, змагайцеся за цесную сувязь школы з жыццём, з вытворчасцю! Выхоўвайце падрастаючае пакаленне ў духу любові да працы і адданасці Савецкай Радзіме, справе камунізма!

84. Медыцынскія работнікі! Паляпшаеце і развівайце народную ахову здароўя, павышайце культуру ў рабоце лясчэбных і санітарных устаноў! Укараняеце ў практыку найвышэйшыя дасягненні медыцынскай навукі!

85. Няхай жывуць Саветы дэпутатаў працоўных—спраўды народныя органы ўлады ў нашай краіне!

86. Савецкія прафсаюзы! Усямерна развівайце творчую ініцыятыву і актыўнасць рабочага класа і інтэлігенцыі! Няспынна клапаціцеся аб далейшым уздыме матэрыяльнага дабрабыту і культурнага ўзроўню рабочых і служачых! Мабілізуйце намаганні працоўных на выкананне сямігадовага плана!

87. Няхай жывуць савецкія жанчыны—актыўныя будаўнікі камунізма!

88. Няхай жыве Ленінскі камсамол—верны памочнік і рэзерв Камуністычнай партыі, перадавы атрад маладых будаўнікоў камунізма!

89. Камуністы і камсамольцы! Будзьце ў авангардзе ўсенароднай барацьбы за выкананне рашэнняў XXI з'езда КПСС, за пабудову камунізма ў СССР!

90. Камсамольцы і камсамолкі, савецкая моладзь! Вучыцеся жыць і працаваць па-камуністычнаму! Выпрацоўвайце ў сабе высокую маральную якасць! Будзьце свядомымі і нястомнымі будаўніцкамі камунізма!

91. Піянеры і школьнікі! Упорна і настойліва авалодвайце ведамі і працоўнымі навыкамі! Рыхтуйцеся стаць актыўнымі змагагарамі за вялікую справу Леніна, за камунізм!

92. Няхай жыве вялікі савецкі народ—будаўнік камунізма!

93. Няхай жыве і мацее непарушанае яднанне Камуністычнай партыі і савецкага народа—крыніца сілы сацыялістычнага ладу, залог новых поспехаў у будаўніцтве камунізма!

94. Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік—цвярдныя дружбы народаў нашай краіны, несакрушальная апора міру, дэмакратыі і сацыялізма!

95. Няхай жыве наш родны Савецкі ўраг!

96. Няхай жыве Камуністычная партыя Савецкага Саюза—вялікая натхняючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову камунізма!

97. Пад сцягам марксізма-ленінізма, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі—наперад, да перамогі камунізма!

98. Няхай жыве камунізм—светлая будучыня ўсяго чалавецтва!

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Трэцяя касмічная!

Імчыца ў міжпланетнай прасторы трэцяя касмічная ракета. У нашых вушах яшчэ разгэгацца напружана-урачысты гул яе матараў, хваляючы пошчак радыёсігналаў. Убей вышэй і вышэй! На дзесяткі тысяч, на сотні тысяч кіламетраў ад нашай Зямлі! Туды, дзе зіхціць сярэбраны дыск месца.

Усё ўважана, прадуладжана і разлічана. Ракета нясе на сабе аўтаматычную міжпланетную станцыю «Аўтаматычная міжпланетная станцыя» каля дзесяці тысяч кіламетраў і аб'ёмным Месцам, у сваім далейшым руху працягне ў раёне Зямлі.

Мова новага тэрасаўскага паведамлення, як гаворыцца, дэкавіта і скупая. Але мы слухаем гэтыя паведамленне, як самую прыгожую і хваляючую музыку.

Мінула толькі два гады з таго часу, калі быў залучаны першы штучны спадарожнік Зямлі, створаны рукамі савецкіх вучоных, інжынераў, рабочых. За першым спадарожнікам неўзабаве ўзнік савецкі зямлі другі, потым трэці. Усё, свет быў ашатаваны навуковымі і тэхнічнымі поспехамі нашай сацыялістычнай Радзімы. Простыя людзі капіталістычных краін, якім буржуазныя піські доўгія гады тлумілі галаву злісмым падманам на нашу рэвалюцыю, сваімі вачамі ўбачылі ў нас рухавік савецкай зоркі, якія не прызнавалі ні граніц, ні жалезных заслонаў. Пабліжваючы цёлым святлом, яны прыходзілі ў дакладна вызначаны час над акіянамі і мацерыкамі, над гарадамі і вёскамі нашай планеты.

Потым з вышпеламі Савецкага Саюза рушыла ў вечнае падарожжа вакол Сонца першая касмічная ракета. Учора яшчэ немагчымае і фантастычнае, стала явай: чалавек перадоўле спадвечную сілу замкаго прыцягнення, накіраваўшы ў небасхімае сузор'е свайго слухаматна механічнага разведчыка.

Раскажыце, загадаў яму, — што там робіцца за межамі нашай атмасферы? Як нам тут, на Зямлі, рыхтавацца да міжпланетнага падарожжа, каб яно прайшло а поспехам? Каб людзі маглі не толькі далажыць, скажам, да Марса альбо Венеры, але і з'явіцца адтуль жывымі і здаровымі. Бо чалавек для нас даражэй за ўсё на свеце!

Толькі ў капіталістычным свеце, дзе чалавек залучае войт, можна паўчы такое пытанне: «Калі вы, савецкія людзі, нарэшце, закінеце чалавека на месца?» Мікіта Сяргеевіч Друшчэў адказаў на яго хутка і далажыў: у нашай сацыялістычнай краіне людзі не заівадзюцца. Ужо адно гэтае слова зневажае чалавечую годнасць. Чалавек на другую планету мы можам толькі паслаць. А добраахвотнікаў на такія справы ў нас хопіць. Іх, бясстрашных і самаахварных, у нас ваялікі міліёны!

Мы можам рызыкаваць, калі можна на так скажаць, самай дарагой ракетай, любой машынай, толькі не чалавекам! Ён у нас народжаны для шырокай творчай працы, для радасці шырокага свечу. Усё наш лад, усё велічынны лад і планы нашай Камуністычнай партыі з першых дзён Батрачыцкай рэвалюцыі накіраваны на тое, каб гатава чалавека ад маленства і да самай старасці жыццё добра.

Мы памятаем азобленае вышчэ міжнароднай рацыі, калі на руінах былой царскай Расіі паўстаў новы, савецкі лад. «У Расіі катастрофа!», «Камуністы вядуць краіну да пагібелі!», «Хаос у народнай гаспадарцы!», «Заняпад навукі і культуры!» — нема раўлі да мяжы ў газетах найміты капіталізма. Поўныя нянавісці да ўсяго жывага і новага, яны з'едліва пісалі пра людзей у рабочых ватушках і сялянскіх какушках, якія занялі палачы памешчыкаў і фабрыкантаў, як сталіны і законныя гаспадары. Да нашых бера-

гоў, засланячыся чорнымі клубамі дыму, рынуліся пількі драюнуцы з пачварнымі жэрламі дальнабойных гармат, нашу зямлю драталі танкі шматлікіх інтэрвентаў — англійскіх, амерыканскіх, японскіх, французскіх. Руінучы да шчанту нашы гарады, расстрэльваючы простых мірных людзей, яны двудушна нешта балбatalі аб культуры, якую воляю бога ім накіравана выратаваць ад большавіцкага знішчэння.

Значна пазней, калі мы трывала сталі на ногі, такую ж «вызваленчую» місію пачаў з вар'яцкай настрывасцю выконваць яфройтар Гітлер. Але тое, што яму ўдалося рабіць у так званым «свабодным свеце» на Захадзе, калі дзяржавы адна за адною трапілі пад бот фашысцкіх акупантаў, прывяло да габнога канца на Усходзе. Савецкі народ не толькі вытрымаў шалены напіск узброеных да зубоў фальшывых «выратавальнікаў» сусветнай навукі і культуры, але і разграміў іх, здабыўшы ў няроўнай і самаахварнай бітве мір для ўсяго свечу.

Мір, каб кожны чалавек мог зноў спакойна займацца сваімі творчымі справамі: будаваць заводы і жыллыя дамы, працаваць у навуковых лабараторыях і на полі. І хто ведае, як бы далёка апынуліся мы сёння наперадзе, каб не гэтыя праклятыя войны, з якімі лезлі на нашу дзяржаву ашалелыя ад страху перад сваёй непазбежнай будучыняй імперыялістычныя захонікі! Колькі загінула людзей! Колькі дарагіх і напружаных год было патрачана, каб аднаўляць разбуранае! І заўсёды аднаўленне ў нашай краіне зруйнаваных школ, інстытутаў і навуковых устаноў ішло побач з аднаўленнем фабрык і заводаў, нашай сацыялістычнай сельскай гаспадаркі.

Мне раскажылі, што нават ў самай цяжкай для савецкай краіны дні Вялікай Айчыннай вайны, група нашых вучоных і аграномаў была выклікана ў Цэнтральны Камітэт партыі, дзе ім прапанавалі правесці доследы з новымі меданоснымі раслінамі. Тады я ўспомніў вялікія ленынскія клопаты аб людзях, якія лічыцца вялікай годнасцю не толькі ў нашай краіне, але і ва ўсім свеце. Успоміў той час, калі ўсё шпела і буювала навокал, калі беларуска-дзяржаўныя і замежныя інтэрвенты ўжо рыхтаваліся спраўдзіць сваю крывавую перамогу над маладым савецкім ладом, і калі Уладзімір Ільіч, не аважаючы ні на што ў гэты небяспечны для рэвалюцыі час, знаходзіў жыццёвую хвілінку падумаць, як жыцьцё Паўлаў, Ціміраў, Цыялкоўскі. Можна трэба павялічыць паёк, падзеці паліва, каб вучоныя лепей жылі і не мералі ў сваіх кватарах?

Гэтыя ленынскія клопаты аб людзях творчай працы, клопаты, якімі прасікнуты ўсё дзебязцы Камуністычнай партыі, і далі цпер такія выдатныя вынікі, за якімі ніяк не можна паспець вядомым амерыканскім мис Канавэраў.

Пасля першай касмічнай ракеты савецкія вучоныя, інжынеры і рабочыя накіравалі другую касмічную ракету. Проста на Месца! А цпер трэцяя касмічная з аўтаматычнай станцыяй. Яна павіна паглядзець, што робіцца на другім баку Месца і паведамаць аб сваіх назіраннях мис, хто яе паслаў.

Слухаючы апошнія паведамленні аб руху нашых спадарожнікаў і ракет, я заўсёды думаю пра іх стваральнікаў. Якая веліч духа, якая сілішча ведаў кіруе іх высакароднай працай! Сваімі справамі, якімі захвалюецца сёння ўвесь свет, яны зазіраюць далёка ў будучыню, адкрываючы для чалавецтва шляхі ў космас.

Я думаю аб іх і як аб героях нашых новых і натхненых твораў.

М. ПАСЛЯДОВІЧ.

Мастакі на новабудуолі

Гэта кастрычніка на Полянкі нафтабудаў накіравана Саюзам мастакоў выязджае творчая група беларускіх жывапісцаў і графікаў: М. Гуцёў, А. Мельнік, В. Мінейка, Е. Харытоўніка і інш. Мэта камандзіроўкі — напісанне сюжэтных кампазіцый, партрэтаў, пейзажаў і палотнаў іншых жанраў. У іх будзе адлюстравана праца і побыт удзельнікаў новабудуолі.

Працяглая творчай камандзіроўкі — тры тыдні.

У музычнай школе

Першы паверх Аршанскага Дома пінаўра займае музычная школа-сім'яголка. Дзеці працуюць у гэтых залах, а таксама бліжэйшых вёсках і рабочых пасёлках набываюць тут музычныя веды. За дзяржавы класу чуваць гукі фартэпіна, скрыпкі, баяна, домры. Сто пільваецца дзіцячым і хлопчыкаў займаюцца ў прасторных і светлых класах. Тут гучаць мелодыі Чайкоўскага, Моцарта, Баха, Бетховена. У канцэртнай зале часам наладжваюцца выступленні лепшых навуэнцаў, а да свят рыхтуюцца вялікія справаздачныя канцэртныя для жыхароў горада. Пры школе адкрыта нотная бібліятэка. Нядаўна адкрыты філіял музычнай школы ў пасёлку Балбасова.

На здымку: вучань першага класа Ігар Чудовіч на занятках па класу баяна. Настаўнік — М. Тарасян.

М. АЛЯКСЕЕВ.

ДЫПЛОМНЫЯ РАБОТЫ ВЫПУСКНІКОЎ ДЗЯРЖАўНАГА ТЭАТРАЛЬНА-МАСТАЦКАГА ІНСТЫТУТА. А. Замай. «Вясна на будуолі».

У Латвіі будзе праведзена Дзекада беларускай літаратуры

У канцы верасня адбылося паслядзейнае праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў Латвійскай ССР. Быў заслуханы даклад заслужанага дзеяча культуры Латвіі пісьменніка Юлія Ванга аб выніках Трына латышскай літаратуры ў Беларусі. Докладчыцка расказаў аб тым, як цёла сустракалі латышскіх пісьменнікаў працоўныя Беларусі, літаратары, дзеці культуры.

Праўленне Саюза савецкіх пісьменнікаў Латвіі намяцла рад практычных мерапрыемстваў па ўмацаванні сяброўскіх сувязей паміж беларускімі і латышскімі пісьменнікамі. Прынятае рашэнне вясенню 1960 года правесці ў Латвіі Дзекаду беларускай літаратуры. Для падрыхтоўкі і правядзення гэтай камісія ў складзе пісьменнікаў Ю. Ванга, Ж. Рышэ, Р. Роксельніса, М. Кампе, І. Лайманіса і іншых.

Абмяркоўвалася пытанне аб выданні твораў беларускіх пісьменнікаў на латышскай мове. Будучы перакладзены і выданыя творы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, Аракада Куляшова і іншых пісьменнікаў.

Маладзёжны вечар

У Дубровенскім раённым Доме культуры адбыўся маладзёжны вечар на тэму «Ці гатовы ты жыць пры камунізме?». З прамовамі і адказамі на шматлікія пытанні выступілі загадчык кабінета палітычнага асветы РК КПБ т. Шкіндзюла, сакратар райкома камсамола т. Лагуноў, дырэктары мясцовых школ т. Ціманька і Шкадаў, настаўніца Брагіна і іншыя.

У Клецнім раёне

Гэтымі днямі ў раёне ладзіліся маладыя беларускія паэты Аляксей Станіслаў і Юрась Сяўка. Яны выступілі перад рабочымі і калгаснікамі мястэчка Сіняўкі і расказалі аб шляхах развіцця беларускай літаратуры, а затым прачыталі свае вершы. У сустрэчы прынялі ўдзел і члены мясцовага літаратурнага аб'яднання.

Нядаўна для хлэбаробваў калгаса «Чырвоны сцяг» абсталяваны новы клуб. Пры ім адкрыта бібліятэка.

Я. БРЫЖЭВІЧ.

Вышылае мані... У руках, Як вясёлкі, ніткі мільгагелі. Класіка на белых ручніках Роднай нівы фарбы і алдценія. Расвіталі ружы і лянны У непаўторных вясняных узорах. Уп'яліталіся напены, сны, Промні сонца і далёкіх зорак.

Дочкі і сыны ў жыццёвыя шляхы Гэты дар-благаслаўленне браі; У партызанскіх баравых лісах Ручнікі на ранах абгаралі.

Да вобразу маці пастаў яшчэ звартацца і ў вершы «Дарога». Выпраўдае маці сына ў салаты. Праўда, ты не чужы ёй галаванна, ні прычымтаніў, бо гэта было б і непаўторна для намага часу, але ўсё ж матчына сэрца ахоплена непакоем: Дарога, дарога якая? У свет сына далей павялае?

Агрэмыла Айчынная вайна, а суровая і мужная пазія ты гэтаў засталася. І заўсёды з глыбокім хваляваннем яшчэ яе творы. І Ш. Панчанка, і М. Танк, і П. Глебка, і П. Броўка, і А. Куляшоў, і шмат іншых паэтаў пісалі свае вершы і паэмы па гарачых слядах вайны, калі крывей сцякала зямля, калі неагоўныя раны сымпалі пульс сэрцаў. Да гэтай тэмы звартацца і А. Пысіна, і ён не паўтарае сваіх папярэднікаў: яго голас гучыць выразна і па-свойму.

На маю думку, «Проня» — адзін з найдзішых вершаў паэта на ваянную тэму. Я вольная рэчка на вольнай зямлі, І чыстымі хваляў заўсёды былі... Як толькі ні намагаліся чужынямі, каб спыніць жыццё, спыніць свечу паўднёвай ракі! Прычталі і танкі, і коней, «сваду ўсё муцілі ды кіпілі над Проняй», што больш няма ўжо чыстае плыні.

Аляксей Пысіна, Сіні ранак. Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1959.

Сіні ранак. Павебра свежае і шчытае, — хочацца дыхаць на поўныя грудзі. Вы чыце песню, якая кіліца і чаруе вас сваёй мелодыяй. Яна краіна ваша сэрца і сардэца яго.

Вось так стаіцца са мной, калі я працягваю новы зборнік вершаў Аляксей Пысіна («Сіні ранак»). Захвалюе непаўторнай і шчырай пазііў верш «Раха». Разам з паэтам не адзін з нас упомніць галы свайго далабэга ці блізкага, але дарагога маленства:

Мы свет нанова адкрывалі, Калі маленскі былі. У будынку жыце пражылі рвалі І буюбу ў прыску пількі. Даследвалі маліў арыяці. Шпантанне лоз і смак суніц, А нуда з цудуў — гэта раха У вачэрніх лугах ля крыніц: Каго, каго там гукалі? Напэўна, шляхы мы свай шукалі.

Адзіўна непаўторнае маленства, і таму пакаленню, да якога належыць і сам паэт, выпалі ў жыцці суровыя і цяжкія выпрабаванні вайны. Мы малодшымі баранілі. Усё, ў што верылі, любілі. Але мінулі і гэтыя грозныя гады, і ўсё ж успаміны маленства застаюцца дарагімі для чалавека на ўсё жыццё.

Трапяткое сэрца паэта

Язеп ПУШЧА

Напраўда, ёсць многа крыніц пада мною З прэзрытай, чысцютай, Як слэзы, вадою.

І тады — Кілазі чужыны на лэсы і тоні, І бомбы, і толу грывучага тону. Але ўсё даражна і марна — не атруцілі, не спынілі яе жывой вады: Шлі мы паходзім на захад тады, І Проня дапа нам напіцца вады. Была яна светлай да самага дня, І сонца, і неба адбыла яна.

Лірычны герой вершаў такі бліскі і родны самому паэту, здаецца, што поплер кроцьці лану гвардзейскай дарогай ў час вайны, разам перамагалі ўсё цяжкасці і перашкоды. Глебка і балоча раніць іх сэрцы страта франтавога сябра, які знайшоў апошні прыват «між-сёсен вечаў»:

Здаецца, чую голас твой, Здаецца, бачу твае ўсмешкі. Здаецца, гаворыць гэты жыві Праз сэрца падаюць на ўземежкі.

Народ памятае сваіх сямноў-героўў, шануе іх светлым памяць. Аб сваёй партызанскай шумяць па-над Сожам дубы; імем Ісачанкі, партызанскага ваяцка, названыя цехаход, які робіць раёны па Сожу. Цёла і залішэўна аб гэтым піша паэт у вершы «Цехаход Ісачанка».

Паэт з глыбокай пашанай ставіцца да людзей працы. Ім ён прысягае сваё пудоўнае вершы «Імя», «Проня», якія гучаць гімна працы простых людзей.

Таме працы прысвечаны вершы «Жорны», «Магілёўскія дзятчаты» і «Наборшчыцы». Апошні паэту, на маю думку, менш ўдаўся, але пра гэта скажам крыву пазней.

Вельмі добра, што паэт, а разам з ім і яго лірычны герой, не страпіў сваіх з сваімі роднымі мясцінамі, ён іх любіць неладзь, шчыра ад сэрца прытытае:

Край бацькоўскі, Раўнінна-гарысты, Аніколі цябе не мінею. Ты лістком, ты расікаю чыстай І дымком сваім сэрца краешці.

Ёсць у зборніку вершы, у якіх прырода спадвечна, азіваецца з працай чалавека. У вершы «Снег бялюткі, снег пушысты» далазена малюваць ранні зымы і вобраза дзіву-чынна, што першай па чыстому снегу прыкаля сцяжыку да крыніцы пад вербамі, зачарнула поўныя ведры «званікай ранішняй вады». Паэт дзіву-чынна з вёбрамі вады на каромысле малюе, як мастак-жывапісец:

Хочь каромысца і гнечна, Выгнаеца дугой, Ды не плэскае ваядзёра, Цераз край на дол не лэсца Ані кропелькі адной.

Можна падумаць, што паэт нічога асаблага не сказаў сваім вершам. Было б гэта так тады, калі б ён у апошняй страфе не зрабіў дорага абгаўчэння, якое надало вершу глыбокі сэнс:

Свайго чыснае не расплечна, У бядзе не схіліць плеч.

Паэт славяць прыроду не толькі за яе характаво, але і за тое, што ў гэтых час вайны яна была надзейным сябрам баявым:

У час той грозны, Калі вораг наіраў сцяной, Баранілі нас дубы і сосны І прымалі разам з намі бой.

Сваё матывы шчыра і прыгожа гучаць у вершах «Кабарэнка», «Давочная хусткі» і асабліва ў вершы «Усмешка». Гэта адзін з лепшых лірычных вершаў, у якім так непаўторна перададзена пачуццё інакага кахання.

У зборніку «Сіні ранак» выразна гучаць і патрыятычныя матывы, матывы дружбы народаў. Паэта хвалюе ўсё сваё, роднае, савецкае, і ён націхна славяць яго. А Пысіна — наш сучаснік. Ён радзіцца дасягненнем нашай навукі і тэхнікі. Запусцілі мы першую касмічную ракету ў міжпланетнай прасторы, і паэт у вершы «Да сонца» ўхвалявана славяць яе, шчыра жадаючы, каб касмічная ракета несла між планет наш Сярг і Молат. І «Сіні ранак» дэля паслэй выйсці з друку, як гэты Сярг і Молат дасягнула на Месця неся ірады. Іх цяжка быць нават неся ўгнацца за нашым імквівым часам!

Ёсць у зборніку вершы і з філасофскім зместам, такіх, напрыклад, як «Роздум». Мы адчуваем, як у вершак б'ецца трапяткое сэрца паэта, якому няма шчасця без роднай зямлі. Вось чаму паэт у вершы «Вузель» меў поўнае права сказаць:

Адно я знаю: гэты меч На свеце не скупае, Каб мог ён вузел мой рассеч, Не закручушы сэрца.

І як пасля гэтага шкала, што паёны добрых вершаў сустракаюцца творы тэматычна дробныя і слабыя ў мастацкім адносінах. Для прыкладу вазьмем верш «Сланечнік». Даражы, заўважу: сланечніку за апошнія гады пашанцавала ў нашай пазіі, шмат хто з паэтаў захваліў яго характаво, не ўстрымаўся і А. Пысіна, і напісаў, як і многія, няўдалы верш. Паслужыце:

З дара на ганак вынеслі даўчаты Сланечнік круглы, бышчам Круглы стол. Вылушчваюць даспелыя зярняты І шалупілі кілаюць на дол.

Шкада, што здышны паэт такі верш змяніў у сваім зборніку. Кампазіцыйна большасць вершаў зборніка стройная, тэма развіваецца паслядоўна, але ёсць і паасобныя творы, дзе гэтыя якасці адсутнічаюць. Вазьмем верш «Наборшчыцы». Яго ўспінае ўсё. Пачаўшы з наборшчыц, паэт захваліўся газетай, і вёсь піша такімі агукнымі словамі:

Касюць трэба падобазерць, Касюць і — снечувань раком; Газета з кожным зямляком На мове роднай паварочыць.

І далей няўдала асацыяцыя: Сяброўкі даўня ў калгасах Ляду плаюць І жыта жаць; Прад імі ў вольных касах Шрыфты грабёныя ляжаць.

Кампазіцыйнай друццэлю вызначоўца і такіх вершы, як «Вяснянік», «Будзільнік», «Дочкі», «Твае прыжметы» і некаторыя іншыя.

Культура вершаў у зборніку на ўзроўні нашай сучаснай паэзіі. Паэт адчувае характаво пачатковае слова, умее карыстацца мастацка-выяўленчымі сродкамі паэзіі. Ён патрабаваў на ставіцца да рыфмы, якая надале вершам доравае гучанне. Рыфмы разнастайныя — складаныя, паўначынныя, асанансаваныя.

Шкада, што з-за рыфмы паэт часамі неадаравальна перастае дэж-дэж і словах, напрыклад: дэж-дэж-дэж — нал Сажом.

Вялікі шлах праішоў лірычным герою паэта. Бачыў ён і радасць, і бяду, шмат перажыў чаго на жыццёвай дарога. Але ён не стаміўся і да стальных гадоў захаваў па-яоучы трапяткое пачуццё:

Пад гароў хвалі плешча, Над гарой шумяць сады. І смаяць бярэць на плечы І ногаю галы.

Такім ён і ўдзілацца чытачу зборніка вершаў А. Пысіна «Сіні ранак».

Дзе ж гумар?

Былае так. Прачытаеш літаратурны твор і апрача — «так сабе», бадай, нішта нічога аб ім не скажаш. Гэтае абыхвае «так сабе» азначае, што твор не такі ўжо бліскучы, каб гэтыя яго, але і не надта цікавы.

Нешта падобнае можна сказаць і пра кніжку Паўла Кавалёва «Пісьмо ў два адрасы». Безумоўна, сярод маленькіх апавяданняў, якія прапаноўваў увазе чытача, ёсць і трапныя, вартыя увагі творы. Напрыклад, у апавяданні «Патрабаванне» ўдала намаляваны вобраз надбайнага кіраўніка ўстановаў, бюракраты Панаса Максімавіча.

У творы «Аўдэй і камандзіроўка» пісьменнік добра адлюставаў п'яніцкую мінутаўнасць апавяданняў, калі п'яніцкі траляюць у хляву, калі некалькі гіпербалізаваных Але імяна гэтыя гіпербалізацыі і вырачае ўсё апавяданне.

Не менш удалым атрымалася і апавяданне «Паддзяжурьё». Лектары паставілі ў нашых гумарэсках — не радкая з'ява. Аднак П. Кавалёў знайшоў у гэтай тэме своеасаблівы паварот.

Аўтар высмеяў і некаторых «крытыкаў», якія ахайваюць родную літаратуру, а часам і пагарджаюць ёю («Крытык»). Аказваецца, Віктар, аўдэяты «крытык», не чытае сучаснай мастацкай літаратуры, а бярэцца рабіць аб ёй вывады.

Я не падзяляю думку таго «крытыка», але, як чытач, бярэ на себе смеласць сказаць, што прыведзеныя вышэй апавяданні чытацтва ахотно, а цікава. Іншыя ж не пакідаюць такога ўражання.

Каб не крыўчыць душой, трэба адзначыць, што і некаторыя іншыя апавяданні актуальныя па сваёй тэме. Напрыклад, П. Кавалёў ў «Сямейнае кіраўніцтва», якія з'яўляюцца службовымі становішчамі (апавяданне «Начоўкі»). Але сапраўды ў гэтым выпадку не страляе крытычны агонь, як можа, гаворчы. Прамытліва і канцэзна апавяданні, дзе аўтар не знайшоў вострых і трапных слоў супраць раскардальніка трамдаскага добра.

Незразумелыя вобразы хлопцаў-пасажыраў з апавядання «Агонь уна»

*) Павел Кавалёў. Пісьмо ў два адрасы. Бібліятэка «Вожака», № 3 (15). Мінск, 1959.

«Шэфэр, які бярэ іх падзвесці, гаворыць: — Ну, сядзьце, — кажу, — толькі каб па-сумленнаму... — А мы не якія там. Па прэміі прыязджалі, самі машыны ганяем... Ну, ілгер зіма, вядома. У нас рамонт закончаны. Дык і вырашылі на колькі дзён у сваю вёску зехаць пагуляць... — расказаў той з хлопцаў, які з цяжкасцю ўладкоўваў свой чамадан у багажнік».

Быццам гэтыя хлопцы добрыя — прыязджалі ж па прэміі (толькі вось невядома, адкуль і куды). А чаму тады «...самі машыны ганяем». Выходзіць, што і яны часам аглядаюць «крутнучы налева», гэта значыць падхалтурчыць.

Нешкава, без ноткі гумару напісана апавяданне «Намеснік». Нічога новага і смешнага няма ў творы «Пісьмо ў два адрасы» і «Нептушчы». У апошнім да таго ж дрэнная канцоўка.

Тое ж самае можна сказаць і пра апавяданне «Землячок». Апавяданне ж «Дзевятнаццаты пасажыр» цікавае. Але невядома, чаму яго ўключана ў гэты зборнік, яно ж не мае ніякага дачынення да сатыры або гумару?

Зразумела, што беручы кніжку з серыі «Бібліятэкі «Вожака», чакані нечага асаблівага, спадзяецца знайсці ў ёй і вострую сатыру, і вясёлы гумар. Аднак зборнік П. Кавалёва не адрознівае спадзяванню чытача. Пачытаеш твор за творам і многія з іх хоць прэтэндуць на гумарыстычнасць, нават не выклікаюць усмешкі.

У апавяданні «Хрыпак і... лямпа» аўтар расказвае нібы надзвычай смешную гісторыю.

«— Гэта ж я пахваліў яго настольку лямпу... І ён, Хрыпак, у сваім кабінете, сваімі рукамі зняў гэтую лямпу са століка і падараваў мне... на памяць, — дэдава вымаўляў мой сябар, выпіраючы хусянкія змакразы ад рогату твар».

І ад першай асобы пісьменнік дадае:

«А я ў гэтым нічога смешнага не бачу».

Шчыра кажучы, і я, як чытач, таксама нічога смешнага не бачу ў гэтым апавяданні.

А хацелася б.

В. АКУЛІЧ.

ПЕРШЫЯ ЗАНЯТКІ ў СЕТЦЫ ПАРТЫЙНАЙ АСВЕТЫ

І кастрычніка пачаліся заняткі ў сетцы партыйнай асветы. Пры партарганізацыі падпрямстваў і будоўляў, устаноў культуры, школ і вышэйшых навуковых устаноў створана шырокая сетка гурткоў і тэатрычных семінараў, лекторыяў і вярчальных універсітэтаў марксізма-ленінізма. Сотні камуністаў і беспартыйных актывістаў прыступілі да вывучэння марксісцка-ленінскай тэорыі — магучай ідэальнай зброі нашай Камуністычнай партыі.

Прайшлі першыя заняткі і семінары. У Бельдзяржфілармоніі арганізаваны гурткі па вывучэнню бягучай палітыкі і марксісцка-ленінскай эстэтыкі. Краўнікам і іх зашпэржаны вопытным прапагандыстам.

На адмыку першыя заняткі па марксісцка-ленінскай эстэтыцы ў Бельдзяржфілармоніі. Заняткі праводзіць прапагандыст В. Захарав. Тэкст і фота М. Рубінштэйна.

ПРАПАГАНДЫСТ КНІГІ

Да цяжкага, на вагонах якога напісана «Гомель—Масква», з пакунікамі кнігі спынаецца чалавек у акурлях. Гэта — багажны раздатчык Уладзімір Танава.

«Паравоз дае гудок. Назад павольна адліваюць прыстанішныя будынкі, сады, відзук маста перац чыгуначнай пуці. Усё блізка і частей пастукаюць колы вагонаў на стыках раек. Але вось з рапрадуктара пачуецца голас брыгадыра-радыёмаханка Баравікова:

— Таварышы пасажыры! Вы можаце набыць неабходную літаратуру ў багажны раздатчык.

— Час прыступіць да справы, — усміхаючыся гаворыць Уладзімір Танава, беручы з сабой кнігі.

Вагон для ваеннаслужачых. Кнігагома ведае, якую літаратуру тут хутчэй за ўсё будуць набыць.

— Вось, калі ласка, кнігі аб партызанскай барацьбе на Беларусі, — гаворыць Уладзімір Танава, прапаноўваючы «Людзі асобага складу» В. Калова і «Партызанскі край» В. Ліўнава.

— Пачытайце аб незабытых гадах заўбеддзя хочацца, — гаворыць адзін з пасажыраў. — Гэтыя дзве кнігі я вазьму... А яшчэ што можаце пашкава прапанаваць?

— Есць «У акалах Сталінграда» Віктара Якірасава і «Дом на плошчы» Эмануіла Казакевіча. А ёсць раман Івана Мележа «Мінскі напрамак».

Хутка разыходзіцца кнігі «Выбранае» Які Брыля і іншыя.

Як жадуць, колькі пасажыраў, столькі і густав. Але Уладзімір Танава ведае, што ў першую чаргу цікавіць пакуніка. Вось едуць транзітныя пасажыры. Іх шлях не блізка. А Маскву шыракаліччэ чалавек са шрамом каля вуха і яго не пасадзіла шчэбатуха-жонка будучай дзяржавы аж да Уладзівастока, а вунь таа дзяўчына ў малявага колера сукенцы са сваёй цёткай едуць у Алма-Ату.

— Канешне ж, без «Даведніка пасажыраў» вам не абыйсціся, — жартуе кнігагома.

— Дайце глянуць, — раптам ажыўляецца жанчына з прыметна пасябраванымі валамі, што з плямённай едзе ў Алма-Ату. — Аб чым тут?

І сапраўды, «Даведнік пасажыраў» — вельмі каштоўная кніга, асабліва для тых, хто збіраецца ў далёкую дарогу. У ім змешчаны схемы большасці чыгуначных краін, ёсць тлумачэнні, дзе выгадней ехаць аўтамабільным транспартам або самалётам, дзеца няма цікавых звестак аб іматэрыялах гарадах нашай краіны.

У дзіцячым вагоне — бадай самыя непасадлівыя пасажыры. Ім то падыйдзі, то пачытай якую цікавую кніжку. Як жа тут абыйсціся без кнігагомы! Уладзімір Танава даўно падрыхтаваўся да сустрэчы з маленькімі пасажырамі і іх бацькамі. Перад адрэаляваннем у паездку ён доўга корнаўся на базе, шукаючы найбольш цікавую літаратуру для юнага чытача.

— Нешта ты ўсё больш пераборлівы становішся, — бурна сабе пад нос загадчык базы тав. Гоніма. — Тобі табе літаратуру пра ізапатоны паданай, то дзіцячы кніжкі адшуквай.

— А ты хутчэй адшуквай тое, што працу. Пакунік, ён, брат, хоць і прачытаў і каб сядз у памалці застаўся, — адказвае Танава.

Дзіцячая літаратура вельмі хутка разыходзіцца ў поездзе. Вунь, як завіваецца вясёлым смехам дзяўчынка, якой Уладзімір Танава прадаў кнігу М. Носова «Віця Малееў у школе і дома». З ахвотай купляць пасажыры творы Які Маўра, Алеся Ікімовіча, Усевалада Краўчанкі, Міколы Гамалі, Віталія Вольскага.

Вядома, што для таго, каб кнігу купіў пасажыр, патрэбна вялікая дабрабыт кнігагомы са сваёй сывары. Такая любоў у камуніста Уладзіміра Танава ёсць. У мінулым годзе ён прадаў літаратуры амаль на 70 тысяч рублёў. Сёлета справа пайшла лепш. За восем месяцаў расійскаму даў кніг на 80 тысяч рублёў.

За добрую работу па расійскаму ўладзімір Танава неаднаразова атрымліваў прэміі, узнагароджаны ганаровым значком «Прапагандыст кнігі».

...Раўнамерна пастукаюць колы вагонаў. За вокнамі адліваюць назад ахопленыя пазалотай восені дрэвы, пачарнае ад асенніх дажджоў іржышча. За прыроднага кусты чапліцца пара, выкінутая задыханым ад хуткага бегу паравозам. А ў вагонах многія пасажыры ўважліва чытаюць кнігі, якія ім дапамог набыць выдатны прапагандыст літаратуры, багажны раздатчык Уладзімір Танава.

М. ДАНИЛЕНКА.

Нецікавыя вечары ў Бабруйску

УЧОРА ТАНЦЫ І СЕННЯ ТАНЦЫ

Прайшоў асенні дзень. Вечар прынес суботні адпачынак. Куды ж пайсці?

Бабруйчане — народ тэатральны. Пастаноўкі драматычных тэатраў і тэатраў аперэты, сімфанічныя, канцэртны і канцэртны астрады сустракаюцца ў горадзе вельмі часта. Лешае сведчанне гэтага — ашлагі ў гарадскім садзе.

Але, калі заняцца падлікам, — высвятляецца, што больш паловы часу сцена гарадскага тэатра пустуе. Бабруйскі тэатр часта знаходзіцца на гастролях. Арысты з іншых месц наведваюць горад, але ўсё ж не настолькі часта, каб кожны суботні або нядзельны вечар задавальняў патрабы гараджан.

Кіраўнікі тэатра і гарадскага аддзела культуры ідуць па ліні найменшага супраціўлення — арганізуюць танцы. Танцы былі і сёння.

— А што плануецца на наступную нядзелю?

— Калі ніхто з арыстаў не прыедзе, тады таксама танцы, — адказваюць кіраўнікі тэатра.

Проста, лёгка, бестурботна: запраці аркестр, заключылі з ім дагавор, ён да 24 гадзін іграе — фінансавы план выконваецца.

Часам людзі прыходзяць на танцы без усялякага жадання танцаваць.

— Траба ж як-небудзь правесці вечар, — растлумачвае свой прыход на танцы мужчына сярэдняга ўзросту — рабочы ватняй фабрыкі, які за ўвесь вечар не зрабіў ніводнага «ша».

— Вы б лепш пайшлі ў кіна-тэатр, — раім мы.

— Быў учора ў «Пралетарыі», глядзеў паўнора фільм «Калі пачынаецца іюнь».

— Што, вельмі спадабаўся?

— Гэта вы наконт таго, што глядзеў паўнора? — ухмыльнуўся наш субясуднік. — Дык, па праўдзе, я гэта зрабіў, каб ішоў куды-небудзь дзець суботні вечар.

Гэтага, вядома, не было б, калі б у гарадскім адзеле культуры і ў саміх культасветустановах горада па-сур'ёзнаму і ініцыятыўна клапаціліся аб адпачынку працоўных горада.

Як гэта зрабіць?

Нам прыйшлося пачуць хай сабе жартоўны, але вельмі трапны адказ аднаго юнака — работніка швейнай фабрыкі:

— Калі б кожны мастацкі кіраўнік праспяваў па адной песні, і то б канцэрт быў забеспечаны.

КАЛІ Б КОЖНЫ МАСТАЦКІ КІРАЎНІК ПРАСПЯВАУ ПА ПЕСНІ...

На ўсю рэспубліку вядомы цудоўны тэматычны вечар адпачынку, які арганізуюць у Пінску.

У Бабруйску, нажал, яны не праводзяцца. Праўда, з'явіўся культасветустановаў разам з гаронам камсамола правялі некалькі цікавых тэматычных вечароў, аб якіх нават пакапаціліся хутка паведамлілі і праз рэспубліканскі друк. Але ўдала спроба на гэтым і скончылася.

Есць у Бабруйску дзесяткі калектываў мастацкай самадзейнасці. Многія з іх маюць вялікі рэпертуар у саці розных нумароў. Да такіх калектываў можна аднесці самадзейнасць клуба прамакаператываў, райнага Дома культуры, клуба настаўнікаў, фанерадрамаападуўчага камбіната, клуба швейнікаў, трыкагатай фабрыкі і г. д.

Бабруйская мастацкая самадзейнасць, можна назваць разнастайна, аб пазіі А. Кулашова, аб паме П. Броўкі «Беларусь».

Нажал, не ўся кніга радуе добрай мовай. Суха, напрыклад, напісаны многія масіны ў раздзелках аб творчасці К. Краўчы і М. Ліўнова.

Важнейшая асаблівасць новага падручніка — больш поўнае і аб'ектыўнае асветленне літаратурнага працэсу 20-х і 30-х гадоў. Гэта першы падручнік на беларускай савецкай літаратуры для сярэдняй школы, дзе гаворыцца аб творчасці пісьменнікаў, дагэтуль несапраўдна забыханых, і асветляецца дзейнасць усіх літаратурных аб'яднанняў.

У падручніку 1958 года падкрэслівалася станаўчая роля «Маладыя» ў актывізацыі літаратурных сіл Беларусі. Дзейнасць жа літаратурных аб'яднанняў «Узвышша» і «Польны» не характарызуецца. Перад дзецка больш поўны малонак літаратурнага жыцця 20-х і 30-х гадоў у нашай краіне.

Вучні ўпершыню знаёмляцца з імёнамі Міхаіла Чарота, Пікі Гартна, М. Зарэцкага, П. Галавача і іншых пастаў і пісьменнікаў, творчасць якіх можа влікаць значэнне для новай беларускай літаратуры. Аб творчай дзейнасці гэтых пісьменнікаў гаворыцца ў агульным раздзеле «Шлях развіцця беларускай савецкай літаратуры». На нашу думку, аўтарам удалося, асабліва гэта магчыма ў агульным раздзеле, паказаць дэталёва літаратурнага працэсу таго часу.

Раздзел аб мастацкіх асаблівасцях трылогіі «На рэстанях» Я. Коласа, паэмы «Беларусь» і лірыкі П. Броўкі, паэмы «Сябры брыгады» і лірыкі А. Кулашова напісаны на высокім узроўні. Але аналіз мастацкіх сродкаў у творы К. Краўчы і

насць неаднаразова вызначалася на абласных і рэспубліканскіх аглядах. Гэта радаена. Але перад самімі бабруйчанамі гэтыя таленты выступілі рэдка.

Есць у Бабруйску літаратурна-музыкальнае аб'яднанне. Быў час, калі мясцовыя кіраўнікі і кампазітары наладжвалі цікавыя вечары. Але ў апошні час іх не чуваць.

У горадзе называюць прозвішчы многіх кіраўнікоў гурткоў мастацкай самадзейнасці, якія ў недалёкім мінулым былі арыстамі-прафесіяналамі. Гавораць аб былым драматычным актыві Шурэну, аб балерынах Краўчынай, Варанцовай, называюць імяны многіх спявакоў і музыкантаў. Такія ў горадзе налічваюць дзесяткі. А калі падлічыць сродкі, якія трацяць у горадзе на ўтрыманне мастацкай самадзейнасці, дык самі работнікі гарсавета прызнаюць, што гэтага хопіць для забеспячэння рэгулярнай работы шалага тэатра.

Выходзіць, правільна сказаў юнак, які заявіў, што калі б кожны мастацкі кіраўнік праспяваў па адной песні, для бабруйчан быў бы забеспечаны вялікі канцэрт. А варты сказаць, што ў Бабруйску зольны спяваць не толькі мастацкія кіраўнікі — вакол кожнага такога кіраўніка шмат таленавітых спявакоў а ліку ўдзельнікаў гурткоў і калектываў самадзейнасці.

Дзе ж выхад?

ЗА АБМЯННЫЯ І ТЭМАТЫЧНЫЯ КАНЦЭРТЫ І ВЕЧАРЫ

Ажыўленасць у рабоце мастацкіх калектываў горада пачынаецца перад правядзеннем аглядаў самадзейнасці або свята песень. Як правіла, гурткі мастацкай самадзейнасці наладжваюць канцэрты толькі ў час знамянальных дат, на ўрачыстых вечары.

Да таго ж, калектывы мастацкай самадзейнасці таго ці іншага клуба выступае з канцэртамі толькі перад рабочымі сваяго падпрямства. Швейнікі не ведаюць талентаў у клуба прамакаператываў. Настаўнікі не знаёмы з амагатамі самадзейнасці трыкагатай фабрыкі. Гэтае правіла варты парываць. Кожны калектыв падрыхтаваў за год прыкладна тры — чатыры праграмы. Такім чынам, культасветустанова горада мала ў запісе штогодна па 40 — 50 разнастайных канцэртных праграм. Мы за абмянныя канцэрты паміж калектывамі мастацкай самадзейнасці. Мы за тое, каб у кожны суботні або нядзельны вечар у клубах праводзілі цікавыя вечары з канцэртамі. І шляхам арганізацыі абмянных канцэртаў гэтага няняжка дасягнуць.

Хай рэгулярна выступаюць лепшыя ўдзельнікі мастацкай самадзейнасці не толькі на сценах клубаў, але і на сценах гарадскага тэатра.

Мы пазнаёмліліся з праграмамі раду калектываў мастацкай самадзейнасці. Яны сведчаць, што ў Бабруйску можна арганізаваць цікавыя вечары: вечар беларускай аднаафтоўкі; вялікі вечар савецкай песні; вечар танцаў народаў СССР; вечар песень, створаных кампазітарамі — нашымі землякамі.

Не бярэцца падкаваць гарадскому адзелу культуры, тэатру, кіраўнікам гарадскіх клубаў поўны план разнастайных цікавых і каштоўных мерапрыемстваў. Вядома толькі адно — магчымасці ёсць. Трэба толькі правесці ініцыятыву, каб поўнасьцю выкарыстоўвалі багатыя мясцовыя рэзервы, забеспечыць бабруйчаніну цікавы і карысны вятчарні адпачынак.

М. КОГАН.

Якасці, якіх раней не было

Падручнікі па беларускай літаратуры для сярэдняй школы часта выклікалі сур'ёзныя нараканні з боку настаўнікаў, бо ў многім яны не задавальнялі тых падрабаваніяў, якія ставіліся педагогічнай навукай і практыкай да такіх дапаможнікаў. Па-першае, яны пісаліся вялікім калектывам аўтараў, а таму не заўбеддзя вытрымлівалася адзінства падыходу да літаратурных з'яў і адзінства стылю. Па-другое, некаторыя аўтары пераносілі ў падручнік даследчыцкую манеру аналізу літаратурнага твора, у выніку чаго дапаможнік перагружаўся дугародным матэрыялам.

Вучэбна-педагагічнае выдавецтва БССР выпусціла па 1959—1960 навучальны год новыя школьныя падручнікі па беларускай літаратуры. Гэта не звычайнае перавыданне, у якое з кожным годам уносяцца явяжныя папраўкі. Падручнікі напісаны з разлікам на новую праграму. Таму яны выклікаюць поўную цікавасць, а менавіта — наколькі яны лепшыя па сваіх навуковых і педгагічных вартасцях за дапаможнікі мінулых год.

Афармленне падручніка для 8-га класа значна палепшана ў параўнанні з мінулагоднім выданнем: дугародны матэрыял друкіцца петытам, зменена сістэма размяшчэння матэрыялу (творчасць некаторых пісьменнікаў разглядаецца не ў хралінальных парадку, а ў аглядачых тэмах), змешчаны ілюстрацыі. Усё

гэта робіць падручнік практычна больш прыкладным.

Стварэнне падручніка па літаратуры менавіта для 8-га класа, класа «пераходнага», патрабуе ад аўтараў асаблівага падыходу. Для вучняў не павінен быць цяжкім пераход ад літаратурнага чытання да вывучэння гісторыі літаратуры.

Аўтары ўлічылі гэта. У падручніку даецца шырокае тлумачэнне спецыяльных літаратурнаўчых тэрмінаў і незразумелых вучням слоў. Акрамя таго, у канцы кожнага раздзела змешчаны пытанні для самаправеркі, што, несумнянна, аблегчыць засваенне кожнай новай тэмы.

Улічваюцца ўзровень літаратурнай падрыхтоўкі вучняў таксама пры вывучэнні такіх складаных для васьмікласнікаў тэм, як жанр, сюжэт, кампазіцыя твора.

У новых падручніках вывільдзецца большая увага аўтараў да аналізу мастацкіх асаблівасцей твора, да пятаўняў майстэрства пісьменніка, што з'яўляецца станаўчым момантам. Колькі б ні гаварылася аб ідэі і змесце твораў, вучні не змогуць атрымаць выразнага ўяўлення аб характары і значэнні творчасці таго ці іншага пісьменніка, а значыць — і аб усіх літаратурных жыцці публіка часу, калі ім будзе сказана пра творчы метад пісьменніка некаторыя агульныя. Таму добра, што ў падручніку для 8-га класа з'яўляюцца такія канкрэтныя аналіз мастацкіх сродкаў твора. Напрыклад, калі ў падручніку 1958 года выдання ў раздзеле аб парадыйнай паэме «Тарас на Парнасе» разглядалася толькі мова і верш паэмы, то ў новым падручніку знаходзім падраздзел «Мастацкія асаблівасці паэмы», «Кампазіцыя паэмы», «Мова паэмы», «Верш паэмы». Шырокі аналізуюцца таксама мастацкія сродкі «Пінскай шляхты» Дуіна-Марцінкевіча. Пры вывучэнні творчасці Які Купалы і Якуба Коласа ўводзіцца наступны падраздзел:

жанр паэмы «Бандароўна», жанр і кампазіцыя драмы «Раскіданае гняздо», кампазіцыя апавяданняў «Соцікі падзеі» і «Неману дар».

Адна з самых галоўных якасцей усялякага падручніка — яго сучаснасць, сувязь з навуковымі дасягненнямі сёняшняга дня. Аднака дапаможнік для 8-га класа з такога пункту гледжання дазваляе сказаць, што ў ім скарыстаны дасягненні беларускай літаратуразнаўства апошніх год. Асабліва выразна заўважана гэта пры чытанні раздзелаў аб творчасці Ф. Багушэвіча, Я. Купалы і Я. Коласа.

У новым падручніку паглыблена крытычны аналіз твора Ф. Багушэвіча «У астрозе», у вобразе сялі падкрэслівалася рысы бунтарства, актыўнага пратэсту супраць тагачасных парадкаў. І з такой характарыстыкай трэба аздаціцца.

Іншае тлумачэнне атрымлівае таксама вобраз Стара з драмы «Раскіданае гняздо» Які Купалы. Аўтары падручніка знялі памылковае сцвярджэнне, што Стара — тып сучаснага, блізкага да Лукі з пэсы М. Горькага «На дне». У падручніку катэгорычна сцвярджаецца, што Стара — «не суплячальнік, якім з'яўляецца Лука з пэсы М. Горькага «На дне», і пераканаўча даводзіцца, што ён «чалавек з народа, прадстаўнік збыдней сямейнага масы», блізка ёй па духу і імкненнях.

Перадмыслены словы Міхаіла з паэмы Я. Коласа «Новая зямля», звернутыя да Антосі:

Зямля... зямля... туды, туды, брат, Будуй яе... ты дай ёй выглед... На новы лад, каб жыць навола... — старыя падручнікі тлумачылі як расчараванне ў намеры «з панскіх выплутацця пуг» праз набывццё ўласнай зямлі, як наказ Антосі іці да маты іншым шляхам, у сэнсе будавіць жыццё на іншых падлітчыных і сацыяльных асновах. Аўтары новага падручніка ановіліся ад гэтага спрэчнага тлумачэння. Словы Міха-

ла да Антосі ўспрымаюцца цяпер больш правільна: «Перад смерцю Міхаіл